

СВЕТОВЕН ФЕСТИВАЛ НА АНИМАЦИОННИЯ ФИЛМ 2017 Светлини и сенки

Люгмила Дякова ■

И тази година Световният фестивал на анимационния филм във Варна затвърди с разнообразието на програмите си и с качеството на представените филми своя авторитет и достойно място сред най-престижните анимационни форуми по света. Това е седмо поредно издание след възстановяването на фестивала през 2011 година като приемник и продължител на легендарния от края на миналия век Световен анимационен фестивал във Варна. Така че тази година фестивалът е тринайсети в своята летопис.

В конкурсните програми: пълнометражни, късометражни, студентски, детски филми и ТВ сериали се състезаваха 135 от предложените за селекция 1200 творби от 30 страни. Общо в програмите на фестивала бяха показани над 700 филма: панорама най-доброто от света, ретроспективи на Никола Майдак и Иван Веселинов, избрани филми на членове на журито, иранска анимация, програми на престижни филмови училища. Като прибавим към това и съпътстващите изложби – комикси от Валония – Брюксел и анимационни рисунки на студенти от НБУ (и

двете станали традиционни), детските работилници, водени от изтъкнатите творци Карин Миралес и Жан-Люк Слок, които се радват на изключителен успех сред децата от Варна, е повече от очевидно колко мащабен, амбициозен и стойностен е този фестивал. Затова е тревожно, че 13 може да се окаже и фатално число за неговото съществуване. На кръглата маса „Българската анимация – светлини и сенки“ Анри Кулев, който през всичките тези години е не само изцяло посветен, но и вдъхновител и двигател на фестивала, с болка и огорчение, но без вайкане призна, че са непосилни усилията на шепата хора, които го организират и категорично заяви, че се оттегля, което очертава мрачна ситуация около бъдещето на фестивала. Естествено най-големият проблем е недостатъчното финансиране, което е показателно за пълната незаинтересованост на институциите и на липса на приоритети в тяхната политика. Дали е един или друг фестивал, няма значение – дава се на всички по малко. Важното е чиновниците да отчетат, че са си свършили работата. Да не се цени значимостта на дадено събитие, неговия отзвук

по света, било от Министерство на културата, било от община Варна, е най-малкото безхаберно, да не кажа безотговорно. Когато става дума за културни политики, е редно доброто, качественото, което вече е направено и резултатът е виден, да се поощрява и поддържа, а не както най-често се случва, прекрасни инициативи да отиват по дяволите. Дано това не е съдбата и на анимационния варненски фестивал.

Песимистичният тон естествено препраща към програмите на фестивала, но за разлика от други години това не беше преобладаващо настроение във филмите. Дори в най-черните – графични като визия, а и като философия и послание, имаше нотки на просветление.

Обикновено най-чаканата, най-богата – включваща 60 филма – бе късометражната програма. Тазгодишното издание не прави изключение, но сега и в пълнометражния конкурс филмите бяха силни. А най-хубавото е, че в програмата имаше три български филма. В конкурса: **„Made in Brachycera“** – авторски филм на Николай Тодоров – събитието на фестивала и **„Зоотроп“** на Сотир Гелев, накарала публика, критика и жури да погледнат по друг начин на пълнометражната анимация, а в извънконкурсната програма беше представен очарователният **„Пук“** на Анри Кулев по Валери Петров.

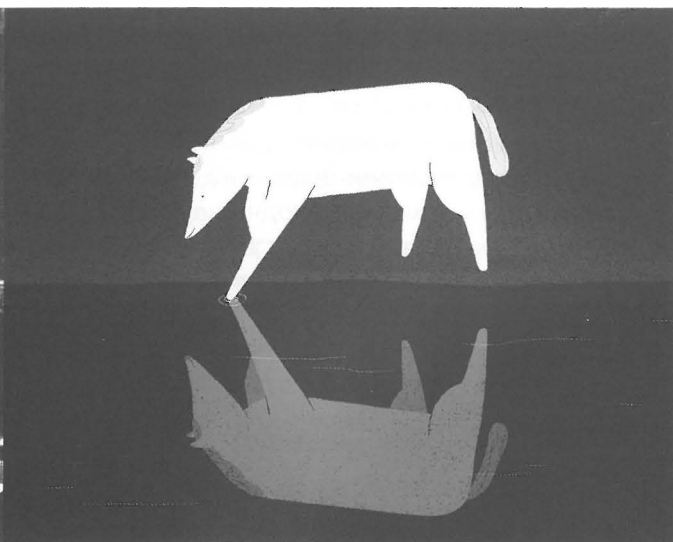
Кратките филми бяха пъстри, разнообразни, някои по-дълбоки, други по-илюстративни, но сякаш без особени експерименти във формално отношение. В „мрачната хроника“ добре се вписват: **„И луната е застинала“** – Беларус/Германия, режисьор Юлия Рудицкая. Разказът „Вещерът“ на Алексей Толстой вдъхновява авторката да създаде експресивно и въздействащо графично есе за влиянието на луната и лунния цикъл върху хармонията и протуберансите на планетата. **„Г-н нощ има почивен ден“** – Литва, на режисьора Игнас Мейлунас, е свързан със слънчевия кръговрат. Главният персонаж Нощ иска да подчини всичко на своя безпросветен мрак и е много находчив в изобретенията си, но все едно светлият Ден е неизбежен. **„Пролетно равновесие“** – България, режисьор Андрей Цветков, е динамичен и респектираш като визия филм, в който светлинен лъч унищожава всичко живо, докато става ясно, че това е пречупена през лупа слънчева светлина. Пред-

намерено като замисъл, но пък изпълнено перфектно. **„Черна хроника“** на Иван Веселинов е най-мощният и значителен от тази поредица, но и най-безнадежден. Независимо че става дума за рибар, кораби и риби, той смразява като болезнено предчувствие за края на света...

А какво може да противостои на Апокалипсиса? Естествено – любовта. Във филма **„Ин“** – Белгия, режисьор Никола Фонг, също черно-бял, това е показано и разказано съвсем нагледно. Отегчен от самотата си, Бог създава Ин и Ян – като символи на мъжа и жената, но яростно завижда на тяхната близост и по всякакъв начин се опитва да ги раздели. Това дава възможност на авторското въображение да се развихри, създавайки безкраен лабиринт от препятствия, докато накрая Ин и Ян се обединяват в цветно петно, а Бог остава още по-ожесточен и самотен. Само не става ясно от коя митология е този толкова завистлив и лош бог. В **„20 ритника“** – България, режисьорът Димитър Димитров остава верен на своя стил, но в случая не снима с телефон както в емблематичния си и много награждаван филм **„Денят на кървавите венци“**. И тук изказът е графичен, а филмът е своеобразно любовно есе, не особено ведро, защото главният герой живее в свят на насилие и алкохол, понася различни удари, но среща жена, което може да бъде светъл лъч в живота му. Филмът е оригинален и въздействащ, допълнен от скептично-поетичния текст на Дилян Еленков, но ми се струва, че вече е време добре работещият творчески тандем да погледне и към други тематични и стилови територии за реализация на замислите си. **„1960: Филм-кадър“** – Великобритания, режисьор Стюарт Паунд, е по-скоро обяснение в любов преди всичко към изключителната италианска актриса Моника Вити, която младите зрители едва ли познават. Нейното изразително, ефектно лице от филма „Приключението“ създава впечатляващата визия на творбата, а монотонният звук на нощен влак засилва внушението за самотност и отчуждение, характерни за филмите на Антониони – епоха в авторското кино от средата на миналия век. По стил и като реверанс към седмото изкуство филмът напомня миниатюрата на Борис Десподов **„Одеонъ“** от сборния филм **„Щрих и стих“**. И е също толкова носталгичен и тъжен. **„Пър-**

хане“ – България/САЩ, режисьор Владимир Тодоров, е един от най-добрите в програмата. Забележителен филм, респектиращ със своята артистичност и професионализъм във всички компоненти. Странна оруелска антиутопия на тема гравитация и любов: да си прикован към земята, когато всички могат да летят, е повече от несправедливо. Чувстваш се самотен, отритнат, а поривът към летене е неистов, дори с риск да загинеш. Но един ден срещаш сродна душа, макар с „прекъършени“ криле – и животът отново намира своя смисъл. Трогателен до сълзи филм. Копнежен и болезнен е и дебютният филм на Силвия Иванова **„Среднощна елегия“**. През нощта една жена неистово се бори с кошмари и обсеии в своята необятна самотност, но все пак настъпва утро и тя отново е изпълнена с енергия в очакване на любовта. Сам по себе си елегантно любовен е и филмът **„Рибни плувци, кораби“** – Китай/Русия/България, режисьори Дмитрий Гелер, Андрей Кулев. Изящна импресия, в която авторите с трептящ, трепетен щрих, вихрено въображение и финес визуализират кратко стихотворение на Пол Елюар – поетично, красиво и вълнуващо. И най-любовният от любов-нелюбов филмите: **„Любов“** – Франция/Унгария, режисьор Река Бучи – удостоен със Специален диплом в тази категория. Това е хипнотична, сюрреалистична импресия на вечната тема, отразяваща трите екзистенциални стадия: „копнеж“, „любов“, „самота“ със стремежа към хармонично единение и метаморфозите, които тези състояния предизвикват в заобикалящия ни свят и неговото огледално отражение. А най-логично любовта или нейното несъстояване се експонира в семейните отно-

шения. В програмата имаше няколко прекрасни образци на тази тема. **„Стаята на татко“** – Южна Корея, режисьор Нари Джанг, получил Специален диплом в категорията Студентски филми, е изповед на момиче, малтретирано от баща си в детството, израснало тъжно и без обич, което намира сили да преодолее травмата и да продължи живота си... Два други филма, свързани с дома и семейството, са **„Цялата история“** – Великобритания, режисьори Д. Джейкъбс, Н. Уайлдър. Продажбата на семейния дом извиква у героя низ от приятни и неприятни спомени от детството до зрелите му години. Целият му живот се завърта в носталгичен калейдоскоп от чувства и емоции. В **„Лимоново дърво“** – Португалия, режисьор Жоана Силва, къщата или „вкъщи“ също е в центъра на повествованието. Филмът е обемен, в него познати предмети от интериора постоянно се променят, рушат и подменят, докато женски глас разказва спомени от детството и живота в тази къща. **„Кукувица“** – Русия, режисьор Дина Великовская, удостоен с Наградата за най-добър късометражен филм, е великолепен куклен филм. Типажите са необичайни, но изключително симпатични – странни птици, направени от зебло, а действието се развива в странна среда от веещи се полиетиленови платна. Главната героиня – кукувица е мечтателка, зареяна в бляновете си по слънцето и луната, а малката ѝ рожба пречи на този волен живот. Тя се опитва по всякакъв начин да теслими малкото на други птици, но когато то изпада в беда, майчинският инстинкт и обичта надделяват и те заживяват в хармонично единство. Само че малкото също се оказва мечтател – прелестен филм.

И понеже не липсваха и комични, сатирични, смешни филми, не мога да не спомена „**Манивалд**“ – Канада/Хърватска/Естония, режисьор Кинтис Лундгрен. Това е пикантен, смешен и парадоксален семеен филм за отношенията между млад лисугер-интелектуалец, самотен и отегчен, и властната му, обсебваща майка. Нещата тотално се променят, когато в тези отношения по недвусмислен начин се намесва майсторът, дошъл да поправи пералнята. Безцеремонният „майстор“ „поправя“ или по-скоро хармонизира себеусещането и на двамата и синът, освободен от задръстеност и предразсъдъци, се устремява към своята независимост. „**Преди и след**“ – Южна Корея, режисьор Минджѝ Канг, е злъчна, но и смешна сатира на стремежа да сме тези, които не сме, и уродливостта, до която може да доведе манията по пластичната хирургия. Забавен и весел е и филмът на Иван Максимов, носещ запазената марка на неговия стил – „**Художник и хулигани**“, Русия. Двама малчугани-хулигани смешно, духовито и остроумно се „заиграват“ с картини на художника Войцеховски. Забавна в своята парадоксалност и ударност е и едноминутната миниатюра „**Прасешка история**“, България, на студентката Светлана Шаркова, която чрез ефектна карикатурна рисунка разказва виц за две прасета, които правят любов. Само че се оказва, че едното е порцеланова касичка... Лаконично, непретенциозно и най-вече забавно. За да се върна към сериозния тон, ще се спра на два, бих ги нарекла политически филма. „**Fired Up**“ – САЩ, режисьори Елиз Кели, Дан Филфен. Трудно е да се определи какъв точно е този филм – публицистичен, експресивно-плакатен

или откровенно политически, но не може да се отрече, че е завладяващ. Визията е дело на 14 художници, sound-ът е знаменитата реч на президент Обама „**Fired up, ready to go**“, която призовава към активност и гражданска ангажираност. Иначе историята е като за президентска кампания: в една от предизборните си обиколки в някакво градче в Южна Каролина провалът на Обама изглеждал предизвестен. Самият той бил уморен и потиснат, докато сред събралите се 20-тина човека една възрастна дама не започнала да скандира знаменитата фраза, която най-общо означава „да се разпалим“, а от залата доста енергично продължили да скандират „готови да тръгнем“. Това стимулирало Обама за поредната му пламенна реч, а за зрителя остава приповдигнатото, позитивно усещане, че и един глас е важен, за да разпали множеството за дадена кауза, особено ако е благородна. Докато „**Аромат на здравец**“ – Иран/САЩ, режисьор Нагме Фарзани, удостоен с Награда за най-добър студентски филм, е поетичен филм – мъдра психологическа изповед на човек, поел трудния път на имиграцията. Този толкова сложен и болезнен за съвременната цивилизация проблем е представен деликатно и вълнуващо и достига звученето на притча чрез сравнението, че всяко присадено цвете трябва да преболедува промяната, да се адаптира и укрепи, за да заживее отново и пълноценно живота си. А на мен, както и на всички причастни към Световния анимационен фестивал във Варна, много би ни се искало и догодина отново и в целия си блясък фестивалът да се състои с по-добро финансиране, за да продължи още по-успешно своето възходящо лятоброене. ■

